

Om den foreslåede ordning henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 2.

9. International retshjælp

9.1. Gældende ret

Grundlaget for danske myndigheders imødekomelse af anmodninger om retshjælp fra fremmede stater er navnlig den europæiske konvention af 20. april 1959 om gensidig retshjælp i straffesager, jf. bekendtgørelse nr. 18 af 17. juli 1963 (Lovtidende C), med tilhørende tillægsprotokol af 17. marts 1978, jf. bekendtgørelse nr. 82 af 4. september 1986 (Lovtidende C). Hverken konventionen eller tillægsprotokollen er selvstændigt inkorporeret i dansk lovgivning, men det er i retspraksis fastslået, at retsanmodninger, der har karakter af straffeprocessuelle tvangsindgreb, f.eks. beslaglæggelse af bevismidler til brug for straffesager i udlandet, kan iværksættes med hjemmel i retsplejeloven eller dennes analogi, idet det afgørende er, om foranstaltningen ville kunne foretages i en tilsvarende straffesag her i landet. Om retspraksis på dette område kan bl.a. henvises til afgørelserne offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1972, s. 600 (Højesteret) og 1988, s. 203 (Vestre Landsret).

Mellem de nordiske lande gælder desuden en overenskomst af 26. april 1974 om gensidig retshjælp, jf. bekendtgørelse nr. 100 af 15. september 1975 (Lovtidende C). I forhold til den europæiske retshjælpskonvention er forskellen navnlig, at retshjælpen ydes direkte mellem de pågældende statsmyndigheder. Det er således ikke nødvendigt at sende anmodningen om retshjælp ad diplomatiske kanaler eller via Justitsministeriet.

Endvidere indeholder Schengen-konventionen (i artikel 48-53) en række bestemmelser, der supplerer og letter anvendelsen af den europæiske retshjælpskonvention, jf. herved lov nr. 418 af 10. juni 1997 om Danmarks tiltrædelse af Schengen-konventionen. Reglerne er endnu ikke trådt i kraft, idet det afventer Danmarks indtræden i det praktiske Schengen-samarbejde i løbet af foråret 2001.

9.2. Regeringens overvejelser

I forbindelse med Danmarks deltagelse i det internationale tribunal til pådømmelse af krigsforbrydelser i det tidligere Jugoslavien vurderede Justitsministeriet, at den gældende ordning, hvorefter straffeprocessuelle tvangsindgreb, herunder pligtmæssig afgivelse af vidneforklaringer, til brug for straffesager i udlandet gennemføres ved danske domstole i medfør af

retsplejeloven eller lovens analogi, antageligt måtte kunne opretholdes i forhold til tribunalet.

Statutten for Den Internationale Straffedomstol indeholder en række detaljerede forpligtelser for deltagerstaterne til at samarbejde med domstolen.

Som det fremgår ovenfor, antages det, at retsanmodninger, der har karakter af straffeprocessuelle tvangsindgreb kan iværksættes med hjemmel i retsplejeloven eller dennes analogi, såfremt foranstaltningen ville kunne foretages i en tilsvarende straffesag her i landet. Dette forudsætter, at der ville kunne føres en sådan tilsvarende straffesag her i landet. Der består med andre ord et krav om dobbelt strafbarhed. Statutten giver imidlertid ikke deltagerstaterne mulighed for at afvise en anmodning om bistand med henvisning til, at der ikke i national ret er hjemmel til at straffe for den pågældende adfærd, som sagen vedrører. Som det fremgår af pkt. 6 ovenfor, må alle forhold omfattet af Den Internationale Straffedomstols jurisdiktion anses for strafbare efter dansk ret, idet dog den militære straffelovs § 9 om pligten til at adlyde en foresats tjenstlige ordre ikke på nuværende tidspunkt er i overensstemmelse med statutens artikel 33 om ordrer fra overordnede og bortfald af strafansvar.

Den foreslåede § 1 indebærer imidlertid en udtrykkelig hjemmel i dansk ret til at samarbejde med Den Internationale Straffedomstol i det omfang, statutten forpligter hertil, hvis de almindelige betingelser for at yde retshjælp undtagelsesvis ikke er opfyldt. Der stilles på denne baggrund ikke forslag om lovbestemmelser, der selvstændigt tager sigte på danske myndigheders retshjælp til domstolen.

For så vidt angår udstrækningen af samarbejdet med domstolen opstiller statutens artikel 86 – som anført ovenfor under pkt. 7 – en forpligtelse for medlemsstaterne til i henhold til statutens bestemmelser at samarbejde fuldt ud med domstolen i dens efterforskning og retsforfølgning af forbrydelser under domstolens jurisdiktion. Denne generelle forpligtelse indebærer, at der i praksis ikke er mulighed for at afslå en anmodning om retshjælp under henvisning til, at den anmodede stat betragter handlingen, som anmodningen vedrører, som en politisk forbrydelse.

Dette svarer i øvrigt til det ovenfor under pkt. 8.1.3. anførte om udlevering af personer til domstolen.

Det forudsættes, at samarbejdet med domstolen i videst muligt omfang sker i henhold til danske regler, jf. statutens artikel 99, stk. 1. Da der vil kunne opstå behov for nærmere at regulere f.eks. den praktiske fremgangsmåde i forbindelse med behandlingen af anmodninger om retshjælp her i landet, foreslås det, at justitsministeren kan fastsætte yderligere bestemmel-